

899.99

5-71

ԼՐԻԹՖԻ ՈՐՆԱՍ

ԲԱՌՈՒՆԻ

6 NOV 2011

891.99
Ն-71

ՀԱՐՔՈՒ ՄԱՆԵՍ

Եւ. 2. Կերակուր Սաւրաբաբեան
Լուսինեան
1-15-35

ԳԵՐՈՒՆ

3369

Հրատարակութիւն ԱՐՓԻ-ի

1935

ՊՈՍՏԵՐ

2353

ԳԱՐՈՒՆ

Եկեր ես մեզի, բարի՝ ծիծեռնակ,
 Կարմիր կըտուցիդ երգ մը ներդաշնակ.
 Դուն սէ՛ր, հըրաւէր կեանքի՛, բըրտինքի՛
 Դարերու մամբո՛րդ, հին Հայու ոգի՛....:

Գարո՛ւն, յարութի՛ւն,— երկիրն է արթուն.
 Ուրախ է օրը, ուրախ ես եւ դո՛ւն.
 Մարմինը արտին եւ վըսեմ բարտին՝
 Հագեր եմ ցորեան, տերեւ վերըստին...

Թըռի՛ր դուն, գընա՛, միւղե՛ր հաւաքէ.
 Ամէն սըրտի մէջ աղբի՛ւր մը կ'երգէ.
 Ամէն ձեռքի մէջ կայ հո՛ղ ու անտա՛ռ.
 Մարդն այսպէ՛ս կ'ապրի, կը մեռնի արդա՛ր...

Շինէ՛, ինչ որ կայ՝ փըլած, աւերուած.
 Ա՛լ մերն է հիմա եւ տանիք, ե՛ւ հաց.
 Շինէ՛, նորոգէ՛, վըստահ յաւիտեան,
 Կը մընայ բոյնըդ՝ Աշխարհ Հայաստան...:

ԱՅՑԵԼՈՒ

Բըլուրին վըրայ՝ սեմեակ մը հին տուն,
Դուռը կիսաբաց.
Կարծես անհամբեր կըսպասէ մէկուն...:

Ու ներս կը մըտնեմ: Շիրմի պէս լուռ է:
Կըսկըսիմ խոկալ.
Բընակիչ չունի՝ գիս դիմաւորէ,
Ըլլայ հիւրընկալ...

Կեա՛նք մը կայ միայն՝
Ծեր ու անկենդան:
Իր նըկարն ահա.
Բայց ո՞ւր է արդեօք
Մարմինը հիմա:
Կը նայի ինծի ու կարծես կ'ըսէ.—
«Դո՛ւն ալ կը դառնաս
Որմի մը վըրայ ըստուեր ու երագ»...

Աքռոներ տըկար եւ աղաչաւոր,
Ուրախ եմ կարծես՝
Իմ ոտնաձայնէս:
Հի՛ւր կ'ըլլամ մէկուն, ամենուն անտէր,
Եւ կը մըտածեմ,
Թէ վերջին անգամ հոս ո՞վ էր նըստեր...

Եւ կաղ դաշնամուր՝
Ոսկորը տըխուր.
Մատներուս ներքեւ իսկոյն կը հեծէ,
Այնպէ՛ս զարմացած.
Կը յիշէ գուցէ
Ուրիշ երգի մը մատները մեռած...

Քարէ խընկաման,
Դեռ մէջն է լըման՝
Մոխիրը խունկի,—
Անիւնն աղօթքի...

Կօշիկներ յոգնած եւ ցուպ մը տըրտում՝
Անյայտ ոտքերու,
Իբրեւ յիշատակ,— կենսագրութիւն...

Եւ գորշ վառարան՝
Փայտերը վըրան.
Պառկած գիրկ գըրկի,
Կ'երագեմ լուցկի...

Զեմ գիտեր, ինչո՞ւ իմ մէջ կը ծընի
Փափաք մ'ամայի,—
Կ'ուզեմ հոս մընալ
Եւ այս խըրհիթին բընակիչ դառնալ.—
Քաղաք ու անիւ չըյիշե՛լ, մոռնա՛լ,
Մա՛րդն իսկ ուրանալ:

ՄԱՋԵՐՈՒՍ

Մագե՛ր իմ յոգնած, մագե՛ր ուղեւոր.
Կը յիշե՞մ մայրըս՝ որ ձեզ կը գրգուէր.
Ձեզմով կը խընդար լուռ հոգին անոր.
Այդ խընդու՛մն անուշ կարծես երէկ էր:

Կը յիշե՞մ դուք իմ օրերը գարնան,
Երբ խենթ մատները սէրի, յուզումի,
Կը խանգարէին ձեզ հովի նըման,
Մինչ ես կ'ըմպէի բերանը գինի:

Հիմա դարձեր է՛ք տըրտում, անխընամ,
Դուք կոքսընցուցած ե՛ւ մայր, ե՛ւ գարուն,
Իջեր է արդէն ձեր վըրայ եղեամ,
Նոյնիսկ իմ ամբան այս տա՛ք օրերուն:

Վաղը պիտ' ձիւնէ, պիտ' ձիւնէ կամաց.
Վաղն իբրեւ կեանքի վերջին եղանակ.
Ձեզմէ շատերը կանուխ բաժնըւած՝
Դուք պիտի մընա՛ք միշտ ցո՛ւրտ ու միմակ:

ԳԵՂՕՆ

Խաղաղութի՛ւն եւ զօրութի՛ւն հայ բարբառին՝
Նայիրի մէջ, դուրսն՝ անարմատ, քափառական:
Հագա՛ր օրհնէմք Հընարողին, Սուրբ Հաննարին
Եւ խօսողին՝ որ պիտ' ապրի մի՛շտ, յաւիտեա՛ն:

Հըպարտութի՛ւն մեր բարբառին երագածին,
Մէրի համար, եղբայրութեան համար եղած:
Անմահութի՛ւն մեռնողներուն որ երգեցին՝
Ցեղին կամքը դիւցազնօրէն լուսագընաց:

Կարողութի՛ւն դըպրութեան նոր աշակերտին,—
Պեղող մըտքի համքը խորունկ եւ բիրաճալ:
Տեսողութի՛ւն քննարական անոր սըրտին,—
Գեղեցկութեան, գինովութեան հաւատացեալ:

Երանութի՛ւն չըծընածին, արդար լեզուին,
Որ պիտ' հըպի հայ բառերուն՝ իբրեւ մեղրի:
Ոգջո՛յն գալիք Մըտածումին արեւային,
Գալիք երգին, ձայնին ուրախ ու անքերի:

Գ Ր Ո Ն

Եկեր եմք մեմք՝ իբրեւ վրձի՛ն, իբրեւ արի՛ւն,
Իբրեւ փրկի՛չ գալիք բոլոր բազուկներուն:
Եկեր եմք՝ մեր տունն ու սիրտը թողած այլուր,
Հացը մեզի նոր լեզու է ախորժալուր,
Երգ է ահեղ, կը փոթորկէ մեր լուռ հոգին,
Որովհետեւ մե՛նք եմք ցեղը աշխատանքին:

Մե՛նք կերտեցինք սա որմերը երկնասլաց,
Յատակները՝ մարմարներով, ներկով բանուած,
Եւ սողացող ցուրտ գիծերը երկաթներուն,
Շոգեկառքը՝ որ կը բռնէ փախչող հեռուն:
Մե՛նք փրոտեցինք ուղիները գետինին տակ,
Բարձրացուցի՛նք տանարներն ալ ոսկեփանդակ:

Մե՛նք փըշրեցինք սա լեռներուն կողերն հըգօր,
Քարածուխի, իւղի համար՝ որոնց այս օր
Տէ՛ր էք դարձեր իբրեւ օրէնք եւ ազատ գող.
Անիւններուն կ'ընէք լեռն իսկ հըսատակող:
Մե՛նք յաղթեցինք կամուրջներով ջուրին վայրի.
Մե՛նք վառեցինք իւրաքանչիւր լոյսը երկրի:

Եւ մեմք բացի՛նք դուռը գործին, մեծ աղմուկին,
Հո՛ն, հըրակէզ մետաղներու մուրնը կըրկին
Զարկի՛նք, զարկինք՝ օճագալա՛ր, կատաղօրէ՛ն,
Մինչեւ մութը եկաւ, բաժնեց մեզ կըռիւն,
Մինչեւ շոգին սուկեց դադա՛ր, խաղաղութի՛ւն.
Իբրեւ վաստակ մեմք տո՛ւն տարինք հազ մը արքուն:

Եկե՛ր եմք մեմք ամէն հանքէ, ծըխնելոյգէ.
Ամէն գործիք մեր ձեռքին մէջ հըրազէ՛ն է:
Մեր բուրիս կուրծքը խըրա՛մ, բե՛րդ անառիկ.
Եկե՛ր եմք հոս՝ մեմք որպէս տէ՛ր, հացի մարտի՛կ.
Ու կը բախինք ձեր նակատին, ձեր օրէնքին,
Անակընկալ կայծակի մը նըման ուժգին:

Եկե՛ր եմք մեմք. բազմահագար ուրիշներ կան,
Ծովի անվերջ ալիքներուն նըման կուգան:
Քաղցածներ եմք, քէ՛ր բացակայ եւ քէ՛ն ներկայ,
Մեր աչքերուն ապրտամբող աշխա՛րհ մը կայ:
Պիտի կըռուի՛նք անօրինակ, հըգօրակա՛մ,
Յաղթանակը մեր վճճի՛ն է՝ ալ այս անգամ:

ՄԱՅՐՍ

Երա՞գ քէ մարմին, եկեր է կարծես՝
կը նայի ուղիղ՝ տըրտում աչքերուս.
Ու կ'ըսէ ինձի, — «Որքա՞ն փոխուած ես,
Որքա՞ն տառապած՝ դո՛ւն, ի՛մ գիրկէս դուրս»:

Ձեռքը կը դընէ իմ փըլած ուսիս. —
«Մի՛նակ ես», կ'ըսէ, «Դո՛ւն, իմ վերջի՛ն ծառ,
Ըստուերիդ ներքեւ նըստող մը չունիս,
Ո՛չ ալ նիւզերուդ՝ քըռչուն մը պայծառ»:

Կանգնե՛ր է դէմքս՝ առանց ժըպիտի,
Մանուկ օրերուս այդ վընիտ հայլին.
Կը փորձեմ բըռնել, իսկոյն կ'անհետի.
Եւ աչքերս իրենց խորքէն կը հալին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Radio)

Մանուկներէդ մէ՛կն ըլլամ ես, վա՛ն ըլլամ,
Որ գրրկես զիս, համբուրես.
Գըգուանփիդ տակ, արեւիդ տակ հասունմամ,
Պարտէզներուդ միրգին պէս:

Մանուկներէդ մէ՛կն ըլլամ ես, սէ՛ր ըլլամ,
Որ լեզուս՝ մերկ ու հըլու,
Աշակերտէ բոբր ուղեղիդ մայրական՝
Քու Նոր Երգըդ սորվելու:

Մանուկներէդ մէ՛կն ըլլամ ես, ո՛ւժ ըլլամ,
Որ յարկիդ տակ հաւասար,
Օրերս ազատ, օրերս ուրախ ծերաման,
Հացըդ չիյնայ ձեռքէս վար:

Մանուկներէդ մէ՛ն ըլլամ ես, սի՛ւն ըլլամ,
Կեանքիդ համար կամարուող.
Ա՛յնքան քրտնիմ՝ որ քու քարերդ իսկ դառնան
Ամէն բերքի, վարդի հող:

Մանուկներէդ մէ՛կն ըլլամ ես, ձա՛յն ըլլամ,
Երգեմ անոնք՝ որ քու մէջ
Դեռ պիտի գան արեւի պէս, կեանքով լայն,
Եւ դարերու պէս անվերջ:

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Որմնադիրն ինքն էր՝ իմ հայրըս միմակ .
Շարել է առաջ քարերն համբուրեց .
Կաղնիէն բերաւ սիւներուն հասակ .
Երկինքի նըման հարք տանիք փռեց :

— «Թո՛ղ զաւակներըս ապրին, բազմանան,
Զեռֆերէն չընկնի սուրբ արտը հացի .
Դուռը բաց մըմայ վանքի մը նըման,
Սեղանին շուրջը՝ միշտ հի՛ւր, դըրացի՛ :

— «Սէրը չըմարի, երբե՛ք չըկիսուի .
Օրերն համբոյրով, խինդով ողողեն .
Սերունդըս ըլլայ նըման տերեւի, —
Ուրիշ մը ծըլի՝ նիշդ փըրքած տեղէն» :

Մեռաւ : Հեռացայ : Նորէն փոքորիկ :
Մայրըս՝ տարագիր, եղաւ անձնասպան :
Քոյրըս խաչեցին եւ որդին փոքրիկ :
Եղբայրըս բըռնեց՝ հո՛ս, հօրըս նամբան :

Միմակ եմ հիմա : Հոգիս անսպարգեւ,
Կարծես՝ ո՛չ շինող, ո՛չ տուն է տեսեր,
Այլ միայն անիւ . անիւին ներքեւ՝
Ամէն ինչ փոշի, մոռցրած ըստուեր :

Կ Ա Ր Օ Տ

Երբեմն, այնպէս, ձեր մասին կը մըտածեմ տըխրագին,
Ո՛վ եղբայրներ հեռաւոր, բայց հոգիիս այնքա՛ն մօտ :
Կը գըծեմ ձեզ, կը բըռնեմ բոլոր ուժովն իմ մըտքին .
Երբեմն, այնպէս, կ'ըլլամ ձեր ըստուերներուն իսկ կարօտ :

Կը մըտածեմ քե՛՛կ՝ կ'ապրիք կամ անշիրիմ մեռեր էք .
Դո՛ւք՝ որ մեծցաք ինծի հետ, տունկի մը պէս արեգդէմ,
Դո՛ւք՝ որ բերիք մեր գիւղի աղջիկներուն սէր ու երգ :
Երբեմն, կարծես, ձեր հետքէն ըշտապ-ըշտապ կը փախն :

Խօսիլ կ'ուզեմ եւ խընդրել որ ներէք դուք, քէն ուշ .
Այս իմ լեզուիս այնքան սուր, այնքան վիճող, կըռուագան,
Որ քերելըս դարձեր է ձեր սիրտերը տանջող փուշ :

Պատմել նամբաս՝ մեքենայ, հոգիս՝ տըխուր ու տարբեր .
Հաւատացէ՛ք, վիշտերըս մոռցեր եմ ես ու կուլամ
Զեզի՛ համար, որ ինձէ՛ն, գիտեմ, շա՛տ էք տառապեր :

Լ Ս Է՝

Հարցում մը, ո՛վ Տէր — Ձեռքիդ մէջ՝ անծիր
Սիրտըս չափեցի՞ր:
Գիտե՞ս, ծով սէրիս համար՝ անիկա,
Բաժակի մը պէս, շատ պըզտիկ կուգայ:

Ու երբ՝ դուրս բերիր աչքերըս պայծառ,
Դուն երբեք գիտցա՞ր,
Որ անհունին մէջ նմանին պիտի
Կայծի մը, ընկած խորքը անդունդի:

Երբ կռկռնի պէս շրթներըս բացիր,
Տէ՛ր, մըտածեցի՞ր,
Որ Գեղեցիկը պիտի՝ հիւծէր հոգիս,
Ըլլալով, յաւիտ, խուսափող մագնիս:

Երբ մամբու դրփիր ոտներըս անհոգ,
Դուն տեսա՞ր արդեօք,
Որ հոն տատասկ կար: Հիմա ամէն քայլ
Վերք է գիս տանջող: Կուգեմ ետ դառնալ:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

Կողմն հայրենի՝ հերոսները միակամ՝
Հողին, հանքի՞, գործատան,
Բոլոր անոնք որ քրտինքին կը փութան,
Հըգօ՞ր ըլլան յաւիտեան:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ

Կողմն հայրենի՝ մամբաները ծիածան,
Արտը խունկի պէս բուրեան,
Եւ կալերը Մասիսէն իսկ յաղթական,
Բա՛րձըր ըլլան յաւիտեան:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ

Կողմն հայրենի՝ աղբիւրները բիրականեան,
Ծառն ու ծղօտն արփական,
Եւ միրգերը արեւագոյն, մեղրահամ,
Առա՛տ ըլլան յաւիտեան:

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ

Կողմն հայրենի՝ այգիները սիրական,
Սեղանները ամէն տան,
Գինիի պէս ուրախ՝ հարսը եւ փեսան
Գըրգա՛նք ըլլան յաւիտեան:

ԵԿԱՅՔ, ՀԱՒԱՏԱՑԵԱ՛ԼՔ...

Լըսեցէ՛ք ինձ՝ համայնօրէն,
Ծեր իրանէն, լուռ Բուրգերէն,
Եւ Նիւ Եորքէն՝ երկնասլաց,
Ուր որ Հա՛յ կայ, ձե՛ռք կայ անհաց.
Բոլորըդ մէկ լըսեցէ՛ք դուք,—
Ե՛րգ եմ բերեր ձեզի յատուկ:

Դո՛ւք՝ մագապուրծ սուրէն, հուրէն,
Գացիք անվերջ ուղիներէն,
Ձեր ետեւը թողած ե՛ւ կալ,
Ե՛ւ ծառ, այգի՛, մի՛շտ հիւրընկալ.
Թողած ուրախ գինի, կարաս,
Դարձաք տըխուր եւ անբազ:

Դարձաք անտուն, ինքնակորոյս,
Աղմուկին մէջ՝ անիւ դարուս,
Դարձաք գերի, մեռած արտեր,
Ոտերու տակ՝ ոսկիի տէր,
Կը նըմանի ձեր մութ հոգին՝
Ձե՛ր իսկ փորած երկաթ հանքին:

Ո՛վ որ ունի արիւն արթուն,
Ունի բազուկ եւ գորութիւն,
Ունի ձեռքեր՝ անխոնջ, մարտար,
Կըրնայ ձրգել լեռ ու անտառ,
Եւ դընել քար քարի վըրայ,
Ընել երկրին հասակն հըսկայ.—

Ո՛վ կը սիրէ քրտինքն իրեն,
Ուրիշինն ալ եղբայրօրէն.
Ո՛վ կը սիրէ հողը արդար,
Առանց խռիւճի՝ որ չի խընդար.
Ո՛վ կը սիրէ օրը հըպարտ
Կուգէ ապրիլ ազատ, անպարտ.—

Ո՛վ որ մականտ բանալ գիտէ,
Եւ չարը միշտ յաղթող մարդ է.
Ո՛վ որ գիտէ չըլլալ զաւակ,
Երէկին կոյր, կորաբամակ.
Գիտէ պահել հանգիստն անգին,
Արեւահամ հացին, կեանքին.—

3369 1402-2001

Ո՛վ որ կըրնայ հունտը դառնալ՝
 Նըպատակին ծովածաւալ .
 Ո՛վ որ կըրնայ շինել այս օր՝
 Քերթողութեան փետուր մը նոր ,
 Ո՛վ որ կըրնայ թոթովախօս
 Մանուկին տալ ուղե՛ղ, տիտղո՛ւ .—

Ո՛վ որ ունի սի՛րտ անապակ ,
 Եւ համբոյրի՛, սէրի՛ պապակ ,
 Ունի կարօ՛տ գեղեցիկի ,
 Այն որ միայն հո՛ւ կը ծաղկի .
 Յորենի գոյն, սեւ-սեւ աչքե՛ր ,
 Մեր դարաւոր արեան ընկեր .—

Այժմ ըշտապ թող գա՛յ ինծի ,
 Վազէ՛ մէջը լուսաբացի .
 Թող գա՛յ, թող գա՛յ հաւատքին հետ ,
 Այս աշխարհը երանաւէտ .
 Պիտի բացուի՛ դուռը ուժգին՝
 Միանալու ներսի կամփին .

Ներսի երգին ու գանգակին,—
 Հայ բանուորի ուրախ հոգին ,
 Որ կը հընչէ ահեղօրէն՝
 Մեր որմերէն, մեր դաշտերէն,
 Կ'արձագանգէ հեռո՛ւն, հեռո՛ւն,
 Լուռ ու տըլտուր երկիրներուն :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Էջ
1. Գարուն	3
2. Այցելու	4
3. Մագերուս	6
4. Գեղօն	7
5. Գրոհ	8
6. Մայրս	10
7. Հայաստան (Radio)	11
8. Կենսագրութիւն	12
9. Կարօտ	13
10. Լսէ՛	14
11. Օրհնութիւն	15
12. Եկա՛յք, Հաւատացեա՛լք	16

500

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0359526

43856